

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЂЕВСКА

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ
РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 51

СУБОТА 31 ЈУЛА 1893

ГОДИНА III

39 САСТАНАК

24 јула 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАЛИ НАИЗМЕНЦЕ ПОТПРЕДСЕДНИЦИ:

Димитрије Катић

и

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР,

Милош Марковић

(НАСТАВАК)

(О привр. прирезу, Мих. Вујић).

Ја вас питам, да ли тих 6 милиона дефицита, кад се разделе на то време од 1887 године па на овамо, не оправдавају све оне зајмове, који су учињени. И сам г. Вукашин Петровић лане, кад је био члан комисије у изјави, коју је штампао, признао је, да је под напредњачком владом био дефицит 6 милиона динара. Дефицит од 6 милиона на буџет од 40 милиона, какав је 1887 године предат од напредњачке владе, преставља дефицит од близу 14%, дакле, напредњачка владавина предала је својим наследицима дефицит од 14% годишње.

Тај дефицит требало је збрисати, требало га је смањити. И ја смем да кажем: да све владе од онога доба у финансиском погледу, имале су ту мисију, да те изворе задужења, који су у дефициту, смање или са свим униште. То је и учињено и сада тај дефицит, који је затечен, и који признају и сами напредњаци у 14%, у 1891 години је сведен на 1 $\frac{1}{2}$ %! Ја вас питам, господо, није ли то знатно побољшано стање? И да ли се и шта се могло више учинити за неколико година, шта се могло више тражити од обичне људске снаге, него да се повраћајем најважнијих прихода државних, уређењем и преустројством њиховим, дефицит од 14% (а то су, господо, факта, а факта су врло сувопарна, али и не изменима) да се тај дефицит сведе на 1 $\frac{1}{2}$ %?!

Да не би било такво мишљење овде као да је то на случајним каквим приходима основано, а да је у самој ствари и те године био већи дефицит, да се не би мислило, да је у томе помогла покуљена пореза из прошле године, ја молим Народну Скупштину, као и г. Вукашина Петровића, да чују неколико речи ради објашњења. Ја мислим, да ће и он знати и да ће се сетити, од куд то долази сада, да ми морамо у буџет да ставимо још 5,000.000 дин. од покуљене порезе прошле године.

То чинимо за то, што се порез за прво полгође почиње наплаћивати тек концем јуна месеца, а тек до конца године, ако се стигне са наплатом, а порез пак за друго полгође почиње се наплаћивати тек при крају децембра. И за то, господо, што се порез почиње наплаћивати тек при крају године или полгођа, за то се и тај порески приход мора ставити *увек* у приходе друге године. Али кад будемо могли, да изменимо наш порески закон, те да наплаћујемо порезу месечно или бар тромесечно, онда кад постане тај начин купљења порезе, и држава ће моћи измирити своја примања у тој години, и онда ће и то бити упрошћено, и онда неће се ништа пренапати у идућу годину. Докле се пак год овај начин купљења порезе не измени, остаће увек овако, као што се сад ради.

Ви сви знате, како се поступа са порезом, и како је било 1891 године, а све ће тако остати, докле год буде овај стари систем наплаћивања порезе. Ви се сећате, господо, кад је тада било речи о тој порези, да су вође из опозиције говориле: како је ово једна цифра, којом министар финансија хоће да прикрије дефицит итд., међу тим, видите и сами да је то један приход, који се мора ставити, јер он није уображен, већ прави приход. Толико сам, господо, сматрао за дужност, да учиним исправку на говор г. Гарашанина, да са исплатом привременог дуга од 1888 год. није уклоњен и дефицит, нити се он пак могао једним махом руке избрисати, него је требало неколико година да прођу, док се дефицит од 14%, сведе на 1 $\frac{1}{2}$ %.

Даље је напоменуо г. Гарашанин, да је један део од овога зајма употребљен на друге ствари. То све, господо, имате у извештају, на што је шта употребљено. А то је, разуме се по себи, употребљено за то, што су настале невоље финансиске, које смо ми наследили, а за тим су стигле и нове невоље, а које су опет последице оних старих, наслеђених невоља, те су се морале на ма који начин отклањати.

Г. Гарашанин, говорећи опет у прилог теорије о нереду и нераду, поменуо је, како је фузиона влада (у којој сам ја био министар финансија), вотирала неки кредит од 5 до 6 стотина хиљада дин. на то, да се пречисте чиновници. Ја се не сећам колика је управо била та цифра, али знам, да је тако морало да буде. Молим вас, размислите и сами: је ли само могуће то, да се при промени политичкој задржи цео апарат чиновнички, који се затекао од друге политичке партије, која је толико година земљом владала? То је немогуће исто тако, као год што је било немогуће оставити и целу администрацију и цео апарат чиновнички, који се затекао до 1 априла. И за то је тај кредит био исцрпљен, а тај апарат чиновнички, то је чисто партиски апарат, и чим једна партија дође на управу, она не може да трпи чиновништво друге партије, већ измени цео апарат државни. Ја истина сажаљем што је то код нас тако, што имамо тако рећи три војске партијске, које се боре, и чим дође једна, одмах доводи и своје

чиновништво, али прилике су створиле такво стање и ми с њиме морамо рачунати. Једино замерама томе, што је ово државно чиновништво постало партиско а није хтело да остане чисто државно, и кад је то, ја вас питам: је ли могуће, кад једна партија дође на управу земљом, да она задржи онај апарат чиновнички, који је 7 година владао, и да са њим довољно страним и партијским земљом управља? — Тражити, да тај апарат остане, неумесно је. И за то се морало тражити кредита, да се тај апарат уклони онако исто, као год што је напредна странка, кад је дошла на управу, тражила кредит од неколико стотина хиљада динара на пречишћавање судова и чиновништва. Тога је, господо, било увек, то су таке прилике и тако се мислило, да се упрости тиме државна администрација.

Ја, господо, јуче, кад сам говорио о пореклу зајмова, мислим, да сам био довољно јасан, и нисам хтео да градим рачуне као г. Вукашин Петровић, нити сам имао намеру да скидам с нас, радикалне владе, све оне невоље, које је радикална влада наследила, и да их бацам на друге. Само то тврдим, да радикална влада нема одговорности никакве за терете, али ипак нећемо, да их бацамо на прошлост, то и мени није била намера.

Ви се сви сећате, да сам казао, да кад једна генерација у врло кратком времену претури преко главе три мучна, три тешка рата, кад је та иста генерација морала саградити железнице према обавези, коју је морала извршити спрема Јевропе, да се самим тиме објашњава задужење на 300 мил. дин. дуга.

Три рата коштају 150,000,000 дин. Железница са откупом експлоатације тако исто 150,000,000 динара, па ево вам, господо, 300 мил. динара. Кад би сели, да правимо тачан рачун, ја сумњам, да би што остушили од ове цифре. Кад једна генерација за 10 година, мора да претури све то преко главе, онда није чудо што смо оволико задужени. Даље питање може бити, али се оно оставља борби изван овога Дома; да ли су зајмови могли бити закључени под бољим условима, да ли се км. железнице оволико морао платити и т. д.? Ја нећу да чиним прекоре, да ли је боље, што су онда закључивани зајмови са 61% или је сада боље, што ми чинимо са 75 или 76% и т. д. Ја нећу та питања да чиним; ја нећу да улазим у то. То се све да објаснити својим правилним путем. Ако је финансијска пијаца била неповољна, ако је у неповољним приликама учињен зајам и т. д., морао је такав по томе курсу и бити учињен. Али, ја сам та питања оставио недирнута. Ја сам само у свом говору напоменуо, да ја нисам хтео, да свађујем и бацам терет на другота, ја сам казао, кад је радикална странка дошла на управу земљом, она је затекла дуга од близу 300 мил. дин. са интересом, затекла је привремене дугове, које је морала исплатити и то само у боновима 11 милиона динара. Ја се сећам оних мучних дана од 1 јуна 1887 год., кад су облетали поверљиви са боновима сваки час, кукајући и претећи, да ће бонови ићи на протест, као год што се и менице протестују. То је то мучно и невољно стање после бугарског рата. Ваљало је све то исплатити новим зајмом. Ја кажем тај први зајам учињен је у тој намери, да се ти привремене дугови и подужнице, које највише убијају кредит и достојанство државно, тако да их назовем, да се оне скину и оне су скинуте. Ја сам само то напоменуо и казао, није радикална странка тражила 30,000,000 мил. за некакве своје подвиге, него је тражила 30 мил. да исплати оне невоље, које су се затекле. После сам казао, за зајам, који је радикална управа и радикална влада закључила, које смо ми имали невољу да закључимо, казао сам дакле, да је тај зајам учињен зато, да њиме откупимо под закуп дате изворе државних прихода. Ја нисам ни ту никакве рекриминације чинио и нисам ни једним мигом казао, да је то било штетно, него сам казао а и сада кажем, да је може бити невоља државна учинила, да се монополи дувана и соли, да се железнице дају под закуп. То нас је коштало милионима и то је требало повратити. Ето зато је тај зајам учињен. Тај зајам ни наша друго вије ни употребљен сем што су само једним делом исплаћени привремене дугови, који су били последица дефицита и који су за-

течени по оним нестварним, по оним уображеним буџетима, такође из прошлости наслеђеним. Ви сте, господо, сведоци, да сам то говорио, с тога сам сматрао за дужност, да одбијем оне прекоре, који су чињени као да сам ја овде наводио на нека разрачунавања. Мени то није била намера, нити ми је сада. На оно, што је г. Вукашин Петровић рекао, ја сам казао, да нећу никако у то питање да улазим, нека наши претходници виде и кажу, ко има више да понесе од дуга што имамо. Ја само констатујем, да смо ми те невоље примили и казао сам, да је то тежак дуг за ову земљицу и као што је краљ Милан, отварајући седнице уставо-творног одбора казао: „На прагу смо банкротства.“ То је било стање после бугарског рата, а то је било онда, кад се један владалац спрема да земља да нов Устав и кад он вели, да смо „на прагу пропасти.“ Ја само констатујем, шта је било и шта смо ми примили. Ја понављам те речи и онда је довољно оцењено оно стање, које смо ми наследили.

Ја дакле, нити присвајајући, нити присисујући какве особите заслуге радикал. странци, нити хоћу, нити ми је то намера велим, нека то цене наши беспристрасни гледаоци, који гледају на наше послове са стране и они, који после нас дођу да оцењују нашу владавину и наш рад. Ја нисам хтео да чиним рекриминације и нећу да улазим у та питања, већ сам се задржао и износио гола факта и код овако мучних и тешких питања, молио бих, да увек та тешка факта имамо на уму и ништа више.

Господо, ја сматрам за дужност, да при крају овога свога говора напоменем то, да је г. Гарашанин казао: ми нисмо говорили ни о условима, ни о потреби овога зајма. Ја мислим, да је у извештају мом казато, како стоји и шта имамо да исплатимо. Не треба ништа више да напоменем, него то, да је на дан првог априла ове године имало 7 милиона у боновима, а ви, који знате, како стоје наши привредници, који имају наше бонове у рукама, како они стоје, ако им се примања не измире, ви сви признаћете неопходност исплате тих бонова.

Да ли то допуштају достојанство и част земље, да ли допуштају привредни интереси земље, да ми допустимо, да наши привредници, који су у држави што лиферовали или какве зграде подигли, да ти привредници пропадну с тога, што ми не можемо да платимо оно, што су они заслужили?

Још једну исправку да учиним овде, коју сам заборавио, а напоследку не могу све да обухватим пошто не бележим. Поштовани посланик, г. Гарашанин казао је, како је једна неправилност учињена, али вели, „ја не кривим владу, али тек није по Уставу.“ Вели се, да је из зајма за наоружање један део издат на друге потребе. Извештај је пред вама и вама ће бити јасно, на страни 12 тог извештаја стоји: преглед издатака на ванредне војне потребе, на рачун привременог приреза. Ви знате, да тај зајам није могао да буде остварен, а нарочито од 9 августа. Дакле, као што рекох, зајам није могао бити остварен, а међу тим потребе, за које је овај зајам вотиран, биле су неопходне и доста државна каса (нећу да говорим министар. војно), него државна главна благајна издала је суме на те потребе, а те суме задржавала од ануитетских сума и стављала их министру војном по потраживању на расположење. Како је дошла влада од првог априла одмах је тражила кредит од 360.000 динара за утврђење границе и то одакле је дато? Дато је од ануитетских сума.

Међу тим, то није ништа неправилно, јер у толико смо ми дали облигације, којима се зајам остварује; то је један прост рачун. Онога часа, кад се зајам оствари, задржаће се те суме у облигацијама, тако је сад уговорено. Дакле, ту нема никакве неправилности. Сва је на влади грешка била, што је додирује г. Гарашанин, што би може бити боље било, да је одмах зајам остварен, али то није могло бити све до данас, од како је закон донесен.

Дакле, пошто је закон вотиран, то се на овај начин морало исплаћивати, дакле, и ту нема никаквих неправилности, ту има позајмица на рачун онога, што је само вотирано.

Што се тиче напомене поштованог посланика, г. Гарашанина, какви су услови, под којима ће се да изврши овај

зајам, ја кад сам већ узео реч при крају, дозволите ми, да напоменем, да, као што видите, у самој овој допуни законској, који су услови, јер су тамо казани услови, а то је 76%. Ја могу толико да кажем, да према ранијим нашим зајмовима види се према курсу који смо наследили од 1877—78—79—80 год. између тих се година креће; ја мислим, да нико не може захтевати, да држава учини зајам под условима повољнијим него што су ови. Ја могу да поменем, да је влада успела, да закључи зајам по 76% по одбитку тромесечне отплате, то су дакле услови према стању облигације и према ранијим курсовима и зајмовима. Узмите, на пример наш најсигурнији зајам, који је до сад учињен, то је зајам на заложнице Управе фондова. Тим је зајмом дато највише гаранције, па и он је учињен по 75%. Дакле, ја мислим, да је овим учињен један корак у напред, јер овај зајам овако учвршћен, он је бољи него сви ранији.

Ја сам сматрао за дужност још толико, да кажем само ва то, што су овде пали извесни прекори, као да сам ја тражио некакав преврат у реформама финансијским. Не, господо, ја сам само хтео објективно да проценим логађаје онако, како их ја разумем, стање је финансијско онако, како га ја схватам. Даље сам казао, да настанемо сви и влада и Скупштина, да дефицита што пре нестане. Дефицит је нарочито од 9 августа умножен у колико већим издатцима, који су чињени у корист политичког преврата, у толико не наплаћивањем државних прихода. О томе цифре сведоче и ја би то могао да изнесем све у појединостима и да докажем. За то време остало је 7 милиона дина не наплаћених због тога, што је од 9 августа до 1 априла настало било време перада и нерада. **Перед** је у томе, кад чиновништво у место да врши државне послове, ставило се у службу партијску; а нерад је у томе, кад то чиновништво није наплаћивало приходе државне. Ето то је била влада нерада и нерада, и на питање неке г. г. посланика, који ми управљају питање, да им кажем, каква ће бити будућност, имам да одговорим, да ја писам пророк, нити могу то да проричем, али могу то да кажем, да ако не буде преврата као што је од 9 августа, ако будемо својски радили на новим монопољима, ако будемо водили разумну штедњу, да можемо онда опет повратити буџет на ону меру, на којој је био 1891 год. и ако то учинимо ми смо затворили главни извор задужена. Ако то успемо са једне стране и ако са друге стране употребимо привреду, а — ја сматрам, да је најглавнији задатак сваке владавине, да привредио стање оснажи — онда ће држава имати јачих прихода и више средстава, да може да развије своју културу, да подигне своју индустрију и војну снагу. То је моје убеђење.

Потпредседник — Претрес је свршен, нема више јављених говорника.

Милутин Гарашанин — Молим за реч.

Потпредседник — Претрес је свршен и не можете доћи реч.

Милутин Гарашанин — Нећу о томе да говорим, већ о самом гласању. Ја сам хтео да мотивишем гласање своје и својих другова, па то ми даје права пословнице.

Потпредседник — То можете учинити при понемичном гласању, после другог читања и онда мотивишите свој глас, а сад не можете.

Милутин Гарашанин — Ја ћу вас молити г. потпредседнице, да ми дозволите реч, јер мислим да имам по пословном реду права на то.

Потпредседник — Изволте говорити.

Милутин Гарашанин — И ако ја и моји другови налазимо, да је овај нов зајам потекао из неправилне финансијске политике, само за то, што је он намењен да исплати дугове, који постоје, и које част Србије захтева, да буду плаћени, гласаћемо за. А иначе, мислимо да су последњи тренуци настали, у којима извор дефицита, рђаву финансијску политику, Народна Скупштина мора лечити. С тим разлозима ми напредњаци једино и гласамо за зајам.

Потпредседник — Стављам на гласање. Ко је за то да се предлог у начелу прими, нека седи, а ко је против, нека

устане? (*Већина седи*). — Објављујем да је велика већина седела и да је према томе предлог усвојен у начелу.

Приступамо претресу појединих тачака.

Известилац чита чл. 5 измена (стр. 165).

Потпредседник — Жели ли који да говори о овоме? (*Не жели*). Пошто нико не тражи реч стављам на гласање: ко је за то, да се чл. 5 прими, нека седи, а ко је против, нека устане? (*Сви седе*). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 5.

Известилац чита чл. 6 (стр. 165).

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 6 (*Прима*).

Са овим је свршено прво читање овога закона. —

Дајем четврт часа одмора, а за то време молим одсеке да се скупе и да изберу по једног члана у одбор за питање о касарнама.

После одмора

Потпредседник — Да наставимо рад, господо. Изволите чути, која су лица ушла у одборе.

Секретар Милош Марковић чита:

У одбор за закон о изменама у закону о уређењу округа и срезова изабрани су: Мијанло Радовић, Никодије Милетић, Радисав Мипровић, Алекса Ратарац, Павле Поповић, Радован Поповић и Ранко Петровић.

У одбор за предлог о касарнама: Милан Милићевић, Митар Мићовић, Војин Ђирковић, Ђока Брачинац, Павле Ранковић, Јован Сопронић и Раша Нинић. —

Потпредседник — Сад је на реду први претрес привремене трговачке погодбе између Србије и Белгије.

Известилац Ђока Анђелковић — прочита: ту погодбу (стр. 330), мишљење Државног Савета (стр. 330) на извештај одборски (стр. 364).

Потпредседник — На реду је претрес ове трговачке погодбе у начелу. Жели ли ко да узме реч у начелној дебати? (*Нико се не јавља за реч*). Пошто се нико не јавља за реч, то стављам на гласање: Ко је за то да се прочитана погодба у начелу прими, нека седи, ко је против нека устане? (*Сви седе*) — Оглашујем, да је ова погодба усвојена у начелу.

Изволите чути одељак по одељак.

Известилац прочита 1 одељак (стр. 330).

Потпредседник — Пошто нико не тражи реч, стављам на гласање: прима ли Скупштина прочитани одељак? (*Прима*). — Објављујем да је Скупштина усвојила прочитани одељак.

Известилац прочита други одељак (иста стр.).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани одељак? (*Прима*). — Овим је свршено прво читање ове трговачке погодбе. —

На реду је први претрес законског предлога о установи нових монопоља.

Известилац Ђура Милијашевић прочита пројект закона (стр. 353), мишљење Државног Савета (стр. 355), па одборски извештај (стр. 375).

Потпредседник — На реду је начелни претрес овог законског пројекта. Жели ли ко да узме реч у начелној дебати? (*Нико се не јавља за реч*). Пошто нико не тражи реч стављам на гласање: Ко је за то да се овај предлог у начелу прими, нека седи, ко је против нека устане? (*Сви седе*) — Оглашујем да је Скупштина усвојила у начелу овај пројект закона.

Приступамо претресу у појединостима.

Известилац прочита чл. 1 (стр. 353).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (*Прима*).

Известилац прочита члан 2 (стр. 353).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (*Прима*).

Известилац прочита члан 3 (стр. 353).

Милош Богдановић — Ја бих молио г. известиоца да ме извести о овоме, што се овде каже, да ником у земљи није дозвољено производити алкохол из скробних материја, да ли се ту разуме и она ракија, која се производи у извесним окружњима од кукуруза.

Известилац — Разуме се, све, дакле и алкохол, који се овде добија, није га било могуће одвојити, те и ракија, која се гради из скробних материја, овде се подразумева.

Милош Богдановић — Кад је тако, господо, ја мислим, да бисмо ми овде учинили неправду појединим крајевима наше отаџбине а та би се неправда учинила од самога Народног Представништва што свакако право није. У крају округа пожаревачког и једном делу округа подунавског па и подринског махом су виногради затрени филоксером, а знате и то да су ти крајева изгубили и воће, од разних пнеката, од гусеница и других.

Народ, по нужди оптерећен тежаким пословима, морао је да се стара, да пронађе пута и начина, те као што рекох по нужди, пронађе овај начин прављења ове ракије, те да крени своју снагу, и зато самеле свој кукуруз, направи тај скроб и пече отуда ракију и сад, кад би се усвојио овај члан 3, ја кажем, да би се том крају учинила грдна неправда од нас, поред неправде од Бога учињене, уништајем винограда и воћњака, и с тога бих ја био мишљења, да се овај члан врати одбору, те да га он редигује, и да на тај начин, ослободимо ове крајеве од те неправде. За то молим 10 посланика да ме у овом предлогу потпомогну. (*Помажу га*.)

Вогосав Поповић — И ја устајем да потпомогнем предлог г. Милоша Богдановића, јер сам уверен да наш селац троши код куће више ракије по вина, пошто вина мало и има. Па кад је тако, онда они купују ракију од кукуруза. Тако је један производио ту ракију од кукуруза у округу топличком, селу Сићеву, и ја сам пробао ту ракију, па сам видео да она може да подмирује потребе народа. Међу тим овде има две добити, прва је, што народ продаје кукуруз, а друга, што не мора да купује ракију скупу, већ јевтинију од кукуруза. Дакле, и ја сам за то да се овај члан врати у одбор, и да је слободно производити ракију од кукуруза.

Министар привреде Раша Милошевић — Овде се хоће да монополише алкохол и шпиритус; а онај, што се производи у казаницама од оних остатака после млива, то није алкохол него ракија. Алкохол има своје извесне јачине и по томе овде не може да се разуме и ракија, која се производи од ма каквих скробних материја, већ овде има да се разуме алкохол, који има 75% процента. Дакле, алкохол, који се фабричким путем производи а неће да се монополише — јесте ракија, која има 15—20 степени.

Стојан Станковић — Устајући да подпомогнем предлог г. Богдановића, хоћу да проговорим неколико речи о томе. Ја сам имао прилике да путујем преко пожаревачког округа и кад сам био код једнога пријатеља на онаку, било је речи о ракији, која се прави од кукуруза. Ја сам позвао тога домаћина, који је испекао ту ракију и видео сам да она може да послужи за домаћу потребу. Дакле предлог г. Богдановића је уместан а што г. министар говори о јачини ракије, та јачина требала би да се проише, јер би се иначе и ова обична ракија могла монополисати.

Драгомир Рајовић — Ја ћу да говорим у истом правцу у коме је говорио и г. Станковић. Алкохола има у сваком пићу без разлике и с тога треба одредити степен алкохола јер он се најбоље у домаћим пићима и шверцује, пошто се прво претвори у друго пиће, па се после печењем изводи. Треба дакле казати до кога степена алкохол треба да се монополише, јер се иначе овим начином печење оваке ракије забрањује и према томе потребно је да се у овом закону важе, до кога се степена овде ракија подразумева, јер ће се иначе једна и друга подразумевати без разлике.

Милош Богдановић — Ја сам задовољан са одговором г. министра народне привреде. Овде то не стоји. Овде би се потпуно овај члан могао да примени и на ракију, која се од кукуруза справља и због које сам ја тражио, да се овај члан врати у одбор. С тога ја и сад тражим, да се овај члан врати у одбор и тамо редигује тако, да ова ракија буде у изузетку чл. 3 овог закона.

Кад и г. министар и сам известилац пристају да се овај

члан врати у одбор, онда више о овом члану не може бити говора, он се враћа у одбор.

Изволте чути даље.

Известилац прочита члан 4.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани члан? (*Усваја.*)

Известилац прочита члан 5.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 5-ти? (*Прима.*)

Известилац прочита члан 6.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 6-ти? (*Прима.*)

Известилац прочита члан 7.

Љуба Јоксимовић — Ја мислим, господо, да овим чланом неће се моћи постићи оно, што је и г. министар финансија хтео, да се осигурају приходи монопола од државне штампарије. Ево, шта се у првом ставу овог члана каже: „на управу државних монопола преноси се радња и штампање свих врста монополисане артије, поштанских, таксених и крчмаринских марака. Државни приходи, господо, баш и рамају с тога што исто надлештво, државна штампарија, и штампа и продаје монополисану артију, Треба поставити разлику, да онај који штампа не сме и да продаје. Ја сам тога мишљења, да се може оставити, да се у државној штампарији штампају те монополисане артије али никако не могу допустити да се у истој и продају, него само управа монопола. Али се може додати и рећи, да ће управа државнога монопола подносити рачун о тој продаји г. министру или Главној Контроли. Господо, мени се чини, да сав дефицит и подбацивања у буџету долази отуда, што нема никога да контролише државну штампарију шта она штампа и продаје. Кад би било те контроле, онда не би могло бити тога, да се нека историја општа за школе од Јована Ђорђевића штампа у штампарији државној о државном трошку, па после да се продаје као да је о трошку Јована Ђорђевића штампано. Кад би било контроле, онда се неби могле штампати о трошку државне штампарије граматике латинске од Јована Туромана на после да их он продаје као о свом трошку штампане. Место тих књига боље би било да се о државном трошку штампа читанка за гимназију, које нема већ од три до четири године. Али, господо, у томе надлештву не гледа се на државне интересе, но се више пази на интересе појединаца, на интересе оних људи који стоје у пријатељству са управником. И није чудо онда што државни приходи у таквом надлештву рамају. Кад би се више пазило на књиге, које треба да се у државној штампарији штампају, онда би на прво место било корисно да се штампа историја постања од Хекла, а не да се штампају неки списи Јована Авакумовића. Ако хоће да се осигурају приходи државне штампарије онда треба у овом члану изреком наредити, да државна штампарија може штампати, али да продају може вршити само управа монопола, или ако управа монопола имадне своју штампарију, да штампарија само штампа а управа продаје. Кад би било контроле, не би се у државној штампарији у сликама израђивала радикалска зла на оној артији на којој се штампају „Српске Новине“, и онда би тај приход ушао у државну касу и не би било подбацивања у буџету, и као што јуче рече г. Стојан Новаковић, ако се и у будуће ради, као што се је радило у прошлости, онда ће и даље бити подбацивања у буџету.

Министар финансија Мих. Вујић — Ја мислим да се чланом 7-им постиже оно што захтева г. Јоксимовић. Израда је и даље остала на државној штампарији, али се у другом ставу каже: „продају монополисане артије вршиће управа монопола државних, а за марке само ће руководити израдом а израђене предаваће дотичним министарствима“ неће се установљавати неки нов апарат, него ће вршити управа монопола дувана. Оно, што жели г. Јоксимовић, да се осигура контрола прихода, то је овим чланом постигнуто, јер се изреком вели, да ће продају монополисане артије вршити сама управа државних монопола, а тако исто да ће она контролисати израду марака.

Ђуба Јоксимовић — Кад се каже: радња, и штампање монополисане артије, преноси се на управу државних монопола, онда ја разумем, да ће управа монопола имати своју штампарију, и ако члан овај треба разумети, и применити тако, као што је г. министар казао, ја сам са одговором г. министра задовољан.

Стева Д. Поповић — Ја имам, само једну формалну примедбу да учиним. Овај пројект закона носи наслов: „О установљењу нових државних монопола на жигице, петролеум, артију за цигарете и алкохол“. Та четири артикла обухваћена су новим државним монополом. Према томе, по овоме наслову сви чланови треба само о та четири артикла да говоре, Ја не знам, одкуд се сад у овоме члану може говорити, и о поштанским, и о таксеним, и о крчмаринским маркама, и о штампарију свију монополисанних артија. Ја не велм, да сам против тога, да то дође у други закон, о државном монополу, али то не може да се обухвати овим законом, којим се уводе монополи на жигице, петролеум, артију за цигаре и алкохол. Штампана монополисанних поштанских, таксених и крчмаринских марака не долази у вртву ових монопола.

Драгомир Рајовић — Ја сам хтео баш да говорим у истом смислу. И мени се чини, да заглавље овога закона није саобразно његовој садржини. У заглављу једно стоји, а у садржини друго стоји. Ја не држим, да треба да је заглавље мање по што је садржина. Овде у ствари заглавље је мање, и због тога биће тешкоћа за оне, који буду примењивали овај закон. Закон носи наслов: „Установљење нових државних монопола за жигице, петролеум, цигарете и алкохол“, то је све на што се он односи. Међу тим, он третира и оно, што се не каже у заглављу да третира. Он третира и рад о поштанским, таксеним и крчмаринским монополисанним артијама. Ови су артикли унесени у овоме члану, међу тим, у овом заглављу закона не каже се, да и ови артикли долазе у монополе државне. Ја држим, да би било боље да се ови предмети, монополисане артије, штампање и монополисање поштанских, таксених и крчмаринских марака обухвате другим законом, или врате у одбор, да се заглавље редигира.

Што се тиче примедбе г. Љубе Јоксимовића, ја држим да ће државна штампарија само штампати те монополисане артије, и разне врсте марака, а оно чега се он боји, неће бити. Од ње се по овоме члану одузима продаја, и преноси се на институцију управе монопола. Према томе, зебња коју је он изнео отпада, и неоснована је.

Министар финансија Мих. Вујић — На формалну примедбу, г. г. Стеве Поповића, и Рајовића, имам да кажем, да би било неумесно, кад би се за ово нарочити закон доносио. Овим се уједињују сви монополи. Има монопол дувана и соли, и сад се придаје и ово. Да неби стварали нову управу, придају се и ова четири монопола, управи монопола дувана и соли, где имамо организовану управу, и контролни одбор тако, да она све то може да врши. Додаћемо још једног или два књиговође, који ће вршити послове, и у исто време преноси се на управу монопола дувана и соли, сва радња и штампање свих врста монополисане артије, поштанских, таксених и крчмаринских марака. Ја налазим, да је са свим добро, да се ово уједињење монопола изврши, и да се сви монополи артије сада споје у управу монопола. Сад ако би се хтело, да се свака измена садржи у заглављу, то би нас далеко одвело, и према томе, у заглавље требало би да дође и то, да ће од сад управа монопола дувана и соли, да носи назив: „управа државних монопола“, па онда измена те уставове, па онда и то, да се придају нови артикли и т. д. Дакле, ја налазим, да то ништа не смета, и да је згодније да све то буде у једном закону, и да се не цена на два закона.

Милутин Гарашанин — Господо, нема сумње да је боље да сви монополи, које држава има уђу у једну управу, у управу државних монопола. Може и бити, могло би се приметити, да сви монополи нису ушли; има још ствари монополисанних од државе, који су остали изван управе монопола дувана, али то је споредна ствар. Али ја мислим, да за ове монополисане ствари, морало би се пре наредити неким спе-

цијалним законом коме припадају, и сад би било нужно казати да је то потврено, и да неће више остати тамо где је било.

Извештач Ђ. Милијашевић — О томе је учињен додатак на крају, према мишљењу Државног Савета.

Потпредседник — Нема више говорника. Претрес је свршен. Ко је за то, да се прими прочитани члан, тај нека седи, а ко је противан, нека устане? (*Сви седе*). Оглашујем, да је примљен чл. 7.

Извештач Ђ. Милијашевић прочита чл. 8. (ст. 254).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан (*Прима*). — Оглашујем, да је примљен чл. 8.

Извештач прочита чл. 9. (ст. 254).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 9? (*Прима*). — Оглашујем да је примљен чл. 9.

Извештач прочита чл. 10. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 10? (*Прима*). — Оглашујем, да је примљен чл. 10.

Извештач прочита чл. 11. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 11? (*Прима*). — Оглашујем, да је примљен чл. 11.

Извештач — прочита чл. 12. (ст. 354).

Јован Шелмић — У овом члану 12 стоји, да чланови државне комисије имају дијурне по 10 динара за сваку седницу.

Ја држим, да је ова сума велика, и да би је требало смањити пошто је свима чиновницима дијурна на 6 динара, и молим 10 посланика да потпомогну овај мој предлог. (*Не погнимомажу га*).

Потпредседник — О предлогу г. Шелмића, не може бити говора, пошто није потпомогнут. Стављам на гласање: Ко је за то, да се прими прочитани члан, тај нека седи, а ко је противан, нека устане? (*Сви седе*). — Оглашујем, да је примљен чл. 12.

Извештач прочита чл. 13. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (*Прима*). — Оглашујем, да је примљен чл. 13.

Извештач прочита чл. 14. (ст. 354).

Милош Богдановић — Господо, наш је народ оштећен разним дажбинама; натеран је да напусти испусте, где је гајио свиње и овце. Притешњем тим околностима, он је остао и без сточарства. Има много села где често половина грађана нема овцу пред кућом. Некада, кад је имао да издвоји и да прода што од стоке, те да тиме подмири своје потребе, он је и могао исту и да урани — угоји за лој, те да гори свећу у кући, а сад без свега је остао, и за осветљење једина му је намерница тај гас. Овде се у чл. 14 каже, да ће министар финансија, на предлог комисије одредити и продајну цену у велико, као и процент, који ће се од продајне цене давати купцима у велико. Према томе, држава може одредити те цене, као што је учињено са другим артиклима нпр: са дуваном, и може давати продају велико продавцима, и мале продавцима, и то може отежати набавку те намирнице.

Да тога не би било и да влада и министар имају у виду да се за тај артикул — гас — не сме тако нагло велика цена одређивати, ја бих имао да поднесем Скупштини један предлог, да се код чл. 14, после трећег става, дода став, који ће гласити: „но продајна цена петролеума одређиваће се тако, да се потрошња његова, као нужне намирнице, не смањује него на против увећава“. И молим 10 посланика да потпомогну овај мој предлог. (*Погнимомажу га*).

Министар финансија Мих. Вујић — Господо, ја мислим, да ово што је предложено г. Милош Богдановић, да је то не само у интересу земље него и у интересу саме управе монопола. Није могуће, да се одреди висока цена, те да се тиме потрошња смањи, јер, ако се одреди висока цена, да се услед тога и потрошња смањи, онда неће бити ни прихода. Али, кад г. Богдановић налази за потребно, да се и тај формални принцип унесе и у сам закон, ја немам ништа против тога, само кажем, да се то и по себи разуме.

Љуба Јоксимовић — Ја мислим, да би се избегла **Милош Богдановића**, потребно је да се врати у одбор и овај члан, те да се измени у толико, да овде не буде продаја у велико, јер знате како смо проишли са великопродајом на дувану. Јављају се капиталисти са великим процентом и држава мора да гледа како ће да прода више и онда великопродавци вуку главну добит, а држава и малопродавци неће имати никакву добит. Ако и код гаса остане то исто, онда ће се јављати великопродавци и имати добити а малопродавци и држава имаће мало користи и биће оштећени. Ако хоћете, да народ дође до јевљиног гаса, онда избришите ове великопродавце. Дакле, ја предлагам, да се избришу великопродавци и молим 10 посланика да ме потпомогну. *(Потпомажу га.)*

Министар финансија Мих. Вујић — Кад не би било тога закона и ја бих устао да потпомогнем предлог г. Љубе Јоксимовића, али то је сасвим јасно казано у овом чл. 14. Овим чланом 14 апсолутно се не установљавају великозакупци. *(Чује се: да се избрише.)* Не може ништа да се избрише, јер не може се дозволити то, да неко дође у управу монопола, па да тражи један литар шпиритуса, ако би то дозволили, онда би ту морали отворити једну бакалницу, него одредиће се квантум и казаће се пр: да се неће продавати испод 100 или 200 литара. Али, да не би ти великопродавци могли експлоатисати малопродавце, министар финансије има права, ако нађе за потребно да одреди и детаљну цену за поједине монополисане предмете, дакле, да се стане на пут свакој злоупотреби. Према томе, ја налазим, да нема места овом предлогу. Нема овде великозакупаца, него се мора утврдити један квантум, иначе морали бисмо отворити бакалницу, па који дође и за пола литра шпиритуса морало би, да му се да.

Драгомир Рајовић — Ја се нисам задовољно са одговором г. министра финансија; и ово је другим речима казано оно исто, како се одређују великопродавци и какав им се одређује проценат, т. ј. ових посредника, који хоће да добију чисту добит онако из руке у руку, те се на тај начин намећу нови намети на сиротињу. Г. министар може у место тога, што би давао тим великопродавцима продају петролеума, може да одреди извесне депое, из којих ће људи куповати, и то ће бити много јевтиније. Ја ћу скоро поднети предлог, да се укине велико продаја дувана, а међу тим, видео сам, да се ово исто и овим новим законом предлаже.

Ови великопродавци, управо посредници, то су непотребни фактори, који само забављају узимају велики проценат, а ништа они сами не стварају, него онако из руке у руку узимају чисту добит скоро на милион динара, што би могло доћи у државну касу. Ово ће исто да буде и при овоме монополу. Као што сам напоменуо, на место овога, треба да се одреде извесни депои, што ће коштати много јевтиније. Може се само казати у закону, из овога депоа може сваки куповати околико и околико центи гаса, а не треба нам никаквих великопродаваца. Али, како видим, ми ћемо имати овде и великопродавце и малопродавце, а то ће бити стара она историја, што је и код монопола дувана, јер оно, што треба да уђе у руке државне, то ће отићи у руке ових великопродаваца.

Министар финансија М. Вујић — Молим вас, господо, поново морам да упућујем господу неку на закон, који већ постоји и који исту одредбу садржи. Ту исту одредбу, која је и за со, метнуо сам и овде при овоме монополу, па се одређује квантум, испод кога управа монопола неће мање продавати. А ако би ви хтели, да се експлоатација даде продајцима, онда би се могла доцније одредити и цена. Сад да одговорим на једну примедбу г. Рајовића, који каже, да држава узме у своје руке експлоатацију. Но то не може да буде; то није тенденција закона. Јер, ако бисмо ми узели и трговање — продавање у своје руке, онда то не би било могуће извести. Ми узимамо у своје руке само монополе а целу трговинску радњу остављамо слободну, нека други њу воде. Иначе, ако бисмо ми хтели да водимо и трговинску радњу, онда бисмо морали да подигнемо једну велику бакалницу, где би се продавале жигице, цигарете, петролеум и т. д. Овде дакле,

нема никакве бојазни, бити ће бити великопродаваца, ни малопродавца а ни закупаца.

Драгомир Рајовић — *(Ради објашњења)* — Ми имамо то и за монопол соли и дувана; имамо за со и дуван државне депо-е, али само што су уметнути ти великопродавци. То је цела ствар, па то, што је чинио са дуваном и соли, то се може чинити и са монополом жигица. И ти ће великопродавци и овде узимати велики проценат.

Министар Народне Привреде Раша Милошевић — Господо! Ја мислим, да је овде један неспоразум. Између монопола дувана, и монопола соли има неке разлике. Ви сви знате, на какав се начин со купује, знате, да постоје магаци, и свако има право, да купује из тих магациа со, то ће исто тако да буде и овде при овом монополу. Поставиће се магаци, и сваки ће имати право да купује на квантум околико и околико петролеума.

То је онај исти систем и при овом монополу, какав је усвојен при продаји соли, а ништа више неће бити.

Павле Ранковић — Молим вас, господо! Кад год се праве закони, они треба да се праве тако, да су јасни и прецизни. А у овом закону овде свега тога не видим, овде то није учињено. Ја се због тога, господо, бојим, да овако, како је остављено, да министар доцније не подигне цене веће гасу и осталим предметима, а тиме да нам народ плаћа скупље и више, него што је до сад плаћао. Требало би, да Скупштина одреди цену, а никако не треба да се оставља то министру, те да он одређује цену гасу. То треба Скупштина да има у виду, при решавању овог питања о овом монополу.

Милош Богдановић — Ми се бржимо овде у томе, што не знамо, како ће и на који начин купци, који прибављају извесне артикле набављати гас, да ли ће им се давати под закуп као и дуван, или ће се, као и со, из државних магациа узимати. *(чује се: неће се давати под закуп)* И кад је тако, онда је добро, те с тога не треба да се усвоји предлог Љубе Јоксимовића.

Мика Хаџи Тонић — После говора г. Рајовића ја немам шта друго да приметим, него оно, што каже г. министар, да ће и овде код гаса бити онако исто, као што је и код соли, да ће бити одређена количина, колико треба да узме трговац, и да од 500 килогр. не може бити мање. Ја сам за то, да се тачно одреди количина, колико може један трговац купити гаса, и од колико најмање не може се купити. И за то треба да се одреди најмања количина. Дакле, треба да се реши о томе, колика ће да буде ова количина и за то сам, да се ово врати у одбор, те да се тачно одреде количина.

Љуба Јоксимовић — Милош Богдановић рече да нема места моме предлогу; а ја опет велим да му има места, јер у закону монопола соли, не спомињу се великопродавци, а њих има и у монополима соли и дувана. Дакле у закону се не спомињу, а њих опет има. Лепо, министар финансија јамчи, да неће овде бити великопродаваца; а ко јамчи мени, да ће он бити на пр. сутра министар! — То би значило, кад овако радимо, да правимо онакав закон, као што смо и за монопол дувана.

Министар Финансија М. Вујић — Господо, у овом закону нема ни спомена ни о оним закупницима, ни о велико и мало продајцима. Нигде нема тога члана у овом закону, где би се то спомињало.

Ко год дође у управу монопола, тај може добити на квантум гаса; али ту не може бити никакве пометње, јер се не спомињу ни великопродавци ни закупници. Овај је закон још нов, и он носи још на себи прелазан карактер, тек има да се стече искуство од овога до Новембра месеца, па ћемо према томе искуству, израдити други закон.

Милан Ђурић — Мени се чини, да не стоји то, да ми можемо овде да одредимо какве цене петролеуму, јер ако би се показало, да га на извору има више, онда може бити јевтинији, а ако би било да га на извору буде мање, онда може да буде и веће цене и ми хтели или не хтели, не можемо стално за дуже времена утврдити цену, јер то зависи и од

подвоза и као што рекох од количине на самом извору. Господин министар лепо важе, да нема никакве бојазни, да ће бити великопродаваца и великокупаца, у осталом ако би се они и завели, ако буде тога, Скупштина је сваке године ту, која ће подићи глас против тога. А у интересу је и државе, да се више троши и да она што више добије, а што је јефтинеја цена, природно је, да је већа потрошња, и држава ће имати више прихода.

Драгомир Рајовић — Господин министар прочитао је пола а пола није „на предлог исте комисије одредиће министар финансија и продајну цену у велико, као и процент, који ће се од продајне цене давати кушима у велико.“

Дакле, види се да се одређују извесни људи, и да им се одређује извесан проценат. Ја мислим, да овај члан треба да се врати у одбор, да се редигује, јер ми ћемо овако на овај начин, да уметнемо једног излишног посредника, који ће имати свој проценат за продају из руке у руку. За што то? Кад се одређује на колико ће се продавати из магацина, рецимо по 200 — 300 кг., онда ко год дође нека купи. Какав проценат? То је чист намет, који ће продајци ен gros узимати продајцима ен détail. И ми те људе умећемо. Главна је да буде што мање посредника између потрошача и произвођача, а ми овим законом умећемо једне залишне људе, који ће да узимају бан бадава тај проценат за продају из руке у руку. За што не би продавац, ен détail имао права, да сам купује из магацина преко великог продавца. Тај продавац не продаје консоматору него мало продавцу, па тек долази консоматор или потрошач. Ја мислим, да то није у интересу самих потрошача. Ја мислим, да се овим законом уводи један излишан ред људи и зашто да они бан бадава узимају један извесан проценат. Ја би био тога мишљења, да се овај члан врати одбору да се редигује. Ово ће бити корисно и за предузеће монопола а и у интересу потрошача.

Ја молим да ме о овоме потпомогнете. . . по у осталом постоји предлог о томе.

Известилац — Има предлог, да се овај члан врати у одбор и редигује. Ја пристајем, да се овај члан врати у одбор и стилизује тако, да буде јасно казано, да неће бити великог продавца, те да неби било сумње о томе, као што вели г. Рајовић.

Потпредседник — Кад известилац пристаје, онда и према закону овај члан мора, да се врати у одбор и о овоме члану не може више бити дебате.

Известилац — Чита чл. 15. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 15? (Прима).

Известилац — Чита чл. 16. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 16? (Прима).

Известилац — Чита чл. 17. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 17? (Прима).

Известилац — Чита чл. 18. (ст. 354).

Миленко Веснић — Мени се чини, да је овај члан 18 мало незгодно стилизован. Прва његова тачка гласи: „Кад државна комисија сврши све, што је потребно да држава за који од монополисаних предмета почне вршити своје монополско право, министар финансија објавиће указом кога дана монопол ступа у живот.“

По мом мишљењу то је незгодно. Требало би да та редакција гласи: Указом на предлог министра финансија објавиће се. . . ., јер министар финансија може расписом објавити а не указом.

Известилац — То је по примедбама саветским измењено.

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 18? (Прима).

Известилац — Чита чл. 19. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 19? (Прима).

Известилац — Чита чл. 20. (ст. 354).

Потпредседник — Прима ли Скупшт. чл. 20? (Прима).

Известилац — Чита чл. 21.

Драгомир Рајовић — Овде има једно природно питање да се реши, овде се умеће једно наређење по закону о кријумчарењу. Има једно наређење о кријумчарима, да се могу осудити на казну до на годину дана затвора. Ја мислим, да

се један грађанин лиши слободе за годину дана, то треба да реше судови. Питање о слободи то је по уставу важно питање и то питање надлежни су судови да расправе. На овај начин мени изгледа, а мени се чини, да је било такве промене раније, да ће власти чисто фискалне, да ће те власти да осуђују људе на годину дана затвора. Ја држим, да се на овај начин ништи онај битни принцип заштите, право на слободу грађана српских, јер се из делокруга судова узима ово питање и даје у делокруг фискалним властима, и за то ја мислим да се прецизира, да у том случају, кад се неко осуди на годину дана затвора, да се о замени затвора новцем, решава по кривичном закону и да се каже, ко ће и како решавати о овој замени; или да се ово одузме са свим од ових власти. Сад како год хоћете, али остављајући овако, како сад стоји остављате једној фискалној власти, да решава о години дана затвора једног српског грађанина. Ви њему ону гаранцију, коју му устав даје, одузimate и остављате га на милост и немилост једној фискалној власти. Како год хоћете, али ја кажем да се тиме ништи и да је погажен један принцип уставни, који каже, да судови решавају о питању слободе једног грађанина за годину дана (Чује се: да се реши).

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Драгомир Рајовић (наставља). — Заиста г. министар дао је овом приликом доказа о једној великој абнегацији од његове стране. У природи је људској, да сваки хоће, да му се законом да, да има што је могуће више слободне лакте, те да ради шта хоће, али овде г. министар сам себи везује руке. То није у природи људској. Овај човек то неће, него каже: да ја сам себи везујем руке да могу, кога ја хоћу да поставим, него да то буде човек сталан, кога ја не могу да истиснем напоље, кад ми је воља. Он то хоће а ми опет сами му хоћемо да дамо то, да може да изабаци свакога, ко му се не допада, данас једног, сутра другог.

Тако мени изгледа. Да сам ја на његовом месту, ја бих заиста тражио, да ја сам те људе постављам. (Смех). Ви се смејете, али тако је, то је у природи човечијој. Овај човек прави абнегацију, он каже, ја сам себи везујем руке у интересу службе.

Има једна српска пословица, која каже: „зло га рани, а горе му ради.“ Кад једни мисле, како треба да имамо неке људе провизорне, које можемо часом да избоксирамо, па свршена ствар, онда ми хоћемо да дамо гладном мачку да краљушта рибу. (Смех). Смешно је, али је врло озбиљно. Ово је једно индустријско предузеће. Сви ти монополи, то је што раде сада приватни људи. Ти приватни људи плаћају добро тај свој персонал, дају им награде, дају им извесне пренумерације, кад изађу из службе и кад се повлаче из радње. Ја мислим, да ви ову радњу чисто економну не можете да извршите корисно по државне интересе са људима, који стоје као тица на грани. То не може тако да буде. То није никаква економија и шпекулација, јер сваки човек, који има способности и квалификацију, отићи ће на другу страну, отићи ће у другу државну службу и ви нећете наћи слободних раденика, јер ће се сваки бојати да неће бити истеран. Кад дође други раденик, осећајући своје имовно стање, како ничим није осигуран, он ће да удари само у своју шпекулацију, а Бога ми, колико буде ових приватних шпекулација више, у толико ће се мање утерати у државну касу. Ако ви мислите, да посредством људи без вредности вршите те велике послове и да унесете те велике суме у државну касу, ви се варате. Дела ће вам то показати. Може замисао једна да буде лепа, али у пракци може да буде несрећна. И кад ви видите велика богаћења тих људи, који тамо раде и велике мањве у радњама монопола, онда боље дајте сада, кад министар сам пристаје да осигура тим људима положаје, осигурајте их материјално и онда се можете надати бољем резултату.

Министар финансија Михаило Вујић — Стоји ово, што каже г. Рајовић, да је ово противно грађанском и кривичном закону, али, господе, за фискалне кривнице свуда у свету постоје законске одредбе, да се фискалним кривицама одре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ћује казна од фискалних власти и кад кријумчари не могу да плате казну, онда морају да буду у затвору годину дана. Тај поступак није никаква новина, он постоји и код царинских закона и код монопола соли и дувана, а тај је поступак предвиђен и у чл. 20. Тај је исти поступак предвиђен у овом закону о монополима. Ту долазе прво царинске власти за тим министар финансије, па онда тек долази жалба Државном Савету. А Државни је Савет највиша инстанција за ове ствари. Дакле, ја налазим, да у овом случају не треба узимати кријумчара у заштиту.

Миленко Веснић — Ја сматрам да примедба г. Рајовића нема места с тога, што се са овим законом не иде на то, да се установљава изрично нова казна затвора. Овде се говори само о новчаној казни, и само у случају, кад онај који је осуђен на новчану казну, кад није у стању да ту казну плати, онда му се, и само онда, може та казна да замени затвором. Ја мислим, да је са свим природно и праведно да држава од једног фискалног кривца, који не може да плати казну за ону погрешку, коју је учинио, нађе пута и начина да казни тог кривца. Ја мислим, да нема места овде говорити о грађанским и уставним правима и с тога треба да остане овај члан онако, како је предложен.

Милан Милићевић — Ја мислим, да неће бити право да човека осуде на 3.000 динара казне, а он има свега 3.000 динара имања. (Чује се: *нека не краде и не кријумчари*). Да би се то избегло, онда треба да се каже: „кад не може да плати казну, онда да му се узме трећина од његовог имања; тако и у свима осталим законима стоји.

Станко Петровић — Мени се чини, да ова казна неће никога да изненади, ако је буде заслужило, а ко је буде заслужило, онда ће казна за ту његову намеру пасти као и по другим законима. Ја видим, госп. Рајовићу много је стало до правде. Њему на срцу лежи правда и он тражи да се овде ослободе кријумчари, а по закону је кривац и онај, који иде на руку кријумчарима. Ја не знам, како је г. Рајовић заборавио, кад је био председник прекога суда, кад је призивао по стотине њих, па их терао у београдски казнени завод!..

Потпредседник — Молим вас господине вратите се на предмет, који је на претресу.

Станко Петровић (наставља.) — И кад му је један казао, ја господине нисам још ни позван нити предан суду, нити саслушан, па где ћете ме, а Рајовић га упита; а одакле си ти? — Овај му одговори одакле и одакле, а Рајовић му рече: па онда хајде и ти на 10 година у тешком окову робље. (Смех). Ето ја упоређујем ову данашњу његову правду и ондашњу. (Рајовић: молим за реч).

Марко Ђуричић — Ја ћу да учиним примедбу на овај став, где се говори о томе, ко не може новцем да плати да му се казна замени затвором. Постоји принцип, да овај, који не може да плати казну, да му се узме трећи део од његовог имања у место казне, и за то бих ја молио да се то и овде стави.

Драгомир Рајовић — Само ради личног обавештења са г. Станком. Он је имао доброту да ме спомене као председника бившег преког суда. Ја што год сам радио, радио сам на основу једног постојећег закона и нисам ништа радио мимо закона, а да сам радио што год мимо закона било је начина да за то одговарам. (Жагор). (Потпредседник опомиње говорника да говори о ствари, која је на претресу).

Молим вас, кад сте њему дозволпи да он говори мимо питања, допустите и мени да му одговорим, иначе сте требали и њега да опоменете. (Чује се: *нека говори, да чујемо*).

Потпредседник — Ја сам и њега опоменуо да се ограничи на питање. Изволте говорити.

Драгомир Рајовић (наставља.) — Ја, што год сам радио, кажем, радио сам на основу закона а мимо закон ништа нисам радио, а то што каже г. Станко, да је неко осуђен,

пре него што је био позван и саслушан, то је једна лаж. (Није истина, да је лаж, то је било у истини). А г. Станко имао би највише да ћути, да не почине личне грдње, јер бих и ја о њему могао да говорим односно његовог начина делања том приликом, и ако ме он повуче, ја ћу да кажем шта је он радио у тој прилици.

Милутин Гарашанин — Господо, овај испад, није достојан Народног Представништва, јер испад, који је учинио г. Станко и који сваки час потеже, те ово те оно, више наличи на какав сојтарилук, него на озбиљну реч. Тај његов говор учинио је, да сам ја скоро заборавио о чему сам управо хтео да говорим.

Овде у овоме члану закона има двоје. Једно је казна, а друго је оно, што држава хоће да наплати ону десето-губу таксу. Оно што се казни, то је кријумчарење и то кажњење даје се административној власти на извршење. Та казна кад се замени и са највишим мером новчане казне у затвор, не може дати већу казну од 20 дана затвора. (Чује се: *тако је*). Међу тим, овде се говори о затвору, који може ићи до годину дана. Ту није више говор о овоме, што је изречена новчана казна, него је реч о накнади оне десето-губе таксе, коју ви претварате у затвор од годину дана, а изриче је административна власт. Министар финансија каже: да овога има и у другим државама, а ја велам да тога нигде у свету нема, него се само судским путем може на толку казну грађанин осудити. Казну дакле, до 20 дана затвора, може да изрече административна власт, али до годину дана нигде не изриче административна власт.

Министар финансија Михаило Вујић — На ово што је поменуо г. Гарашанин, имам да напоменем нешто. Ја нисам правник од заната, али се сећам једне сцене, која је била пред Државним Саветом, кад је био овакав један предлог. Ја се сећам да је г. Крстић био овоме противан, а г. Ђока Павловић је тада говорио да се у фискалним законима не поступа по оним принципима, који важе у кривичним законима, да се ту државна власт служи свима овим, овако да кажем, драстичним средствима; и кад сам ја казао, да ово постоји и у другим законима, ја сам имао на уму стари ђумручни закон и закон о монополу, и кад хоћемо да осигурамо приходе државне, онда морамо оваквим казнама да их заштитимо, а не да на овај начин бранимо кријумчаре.

Милутин Гарашанин — Нема могућности озбиљној дискусији, ако се стану речи извртати. Нико не заштићује кријумчаре. Ја молим г. министра финансија, да ме добро разуме. Овде се износи, да грађанин један не треба да се лиши своје слободо за годину дана по милости и немилости административне власти, него да му се она може одузети путем судским, и с тога нама би могло бити право, кад би се један кријумчар осуђивао на 2 или 3 године затвора, само да то не чини административна власт него судска. И кад то тако буде, онда ја пристајем на овај члан; али из овога не треба изводити, да ја заштићујем кријумчаре. То што је г. Ђока Павловић казао, може бити меродавно за њега, а ово, што сам ја казао, то је меродавно за мене. Тај принцип, да фискални закони могу одступати од принципа, које је Устав положио и који важе у кривичном закону, то у овако уставним земљама не може да буде, јер је то врло опасно.

У Француској постоји закон, али кад се дође до оваких казни, онда административна власт подиже тужбу против кријумчара и суд доноси решење.

(Наставиће се)